

Täysistunto

Tiistai 30.11.2021 klo 13.59—22.01

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 148/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 14/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.24 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatustia. Laissa säädettäisiin varhaiskasvatuksessa olevan lapsen oikeudesta tarvitsemaansa tukeen sekä varhaiskasvatuksessa annettavan tuen rakenteesta. Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman kirjauksiin, että varhaiskasvatukseen kehitetään kolmiportaisen tuen malli, eli tämä vastaava malli, mikä on perusopetuksessa. Laissa säädettäisiin lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen ja tuen toteutuksesta sekä tuen tarpeen arvioinnista. Varhaiskasvatuksessa annettava tuki vahvistuisi lapsen tuentarpeen mukaan. Esitys luo nykyistä vahvemman tuen jatkumoa esi- ja perusopetukseen. Esitys liittyy esitykseen valtiontalouden 22 talousarvioksi, ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä, ja voimaan sen on tarkoitus tulla 1.8. ensi vuonna.

Valiokunnan perusteluista muutama sana. Valiokunta kannattaa hallituksen esityksen tavoitetta luoda varhaiskasvatukseen yhtenäinen lainsäädäntöpohja, jolla vahvistetaan ja selkeytetään lapselle annettavaa tukea, tuen järjestämisen periaatteita ja käytäntöjä sekä käsitteitä. Tarkoituksena on, että tukea tarvitsevia lapsia autetaan osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa nykyistä suunnitelmallisemmin jo käytössä olevin tukimuodoin siten, että jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti tuen tarpeen ilmettyä. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda tuen nykyistä vahvempi jatkumo varhaiskasvatuksesta alkaen ja tarpeen mukaan edelleen esi- ja perusopetuksesta jatkuen. Valiokunta on aikaisemmin eri yhteyksissä pitänyt tärkeänä, että kolmiportainen tuki tuodaan myös varhaiskasvatukseen vahvistamaan lapsen hyvinvoinnin tukemista jo varhaisessa vaiheessa. Siirtyminen päivähoidosta varhaiskasvatukseen ja viime vuosien työ varhaiskasvatukseen eteen on ollut tärkeää, ja sitä tulee edelleen jatkaa. Varhaiskasvatuksen tuen mallia toimeenpantaessa on hyvä huomioida aikaisemmat tukemisen mallien kokemukset toimivia käytäntöjä hyödyntäen. Lisäksi erityisen tärkeää on ymmärrys siitä, että tuki on sitä kan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

nattavampaa, mitä aiemmin sitä annetaan. Tukea tulee tarjota mahdollisimman matalalla kynnyksellä kaikille niille lapsille, jotka sitä tarvitsevat. Lapsen tuen toteutumisessa kotien ja varhaiskasvatuksen välisen vuorovaikutuksen onnistuminen sekä lapsen mielipiteen kuunteleminen on tärkeää.

Hallituksen esityksen mukaan uudistuksesta arvioidaan aiheutuvan kustannuksia vuositasolla 15 miljoonaa euroa, joka osoitetaan kunnille osana valtion peruspalvelujen valtionosuutta pysyvänä määrärahalisäyksenä vuodesta 23 alkaen. Vuonna 22 valtionosuus on 6,25 miljoonaa euroa lain voimaantulon ajankohdasta 1.8. johtuen. Lisäksi uudistuksen toimeenpanon tukemiseen on varattu 8,75 miljoonan euron avustusmääräraha vuodelle 22. Valiokunta pitää edellä mainittuja määrärahoja tarpeellisina ja painottaa rahoituksen riittävyyden seurantaa viitaten asiantuntijakuulemisessa esitettyihin arvioihin varatun määrärahan riittämättömyydestä. Jos seurannassa ilmenee epäkohtia rahoituksen riittävyyttä ja oikeaa kohdentumista koskien, tulee korjaaviin toimenpiteisiin ryhtyä riittävän nopeasti.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomioin ja muutosesityksin:

Mehän saimme tästä perustuslakivaliokunnan lausunnon, ja sen perusteella tehtiin muun muassa lapsen tukea koskevan hallintopäätöksen tekemiseen liittyviä muutoksia. Me kiinnitimme huomiota perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella viittomakielisten lasten asemaan, henkilöstön mitoittamiseen ja inklusiivisiin periaatteisiin. No, sitten me myöskin käsittelemme tässä mietinnössä lapsen tuen vahvistamista ja toteamme, että ”lapsen tuen järjestäminen tulee toteuttaa lapsen etua ja lasten yhdenvertaisuutta edistäen”. Täällä kannattaa lukea näitä meidän kommentteja. Me kiinnitimme huomiota erityisesti tähän lapsen tuen tarpeen arviointiin ja sitten myöskin niihin lapsiin, jotka tarvitsevat lääkehoitoa, ja sitten me kiinnitimme huomiota tässä mietinnössä siihen, että varhaiskasvatuksen ammattitaitoisen henkilöstön riittävä määrä tulee turvata. Ja lopuksi toteamme, että ”valiokunta painottaa, että uudistuksen vaikutuksia tulee seurata ja arvioida tiiviisti sekä lapsen että varhaiskasvatuksen henkilöstön kannalta. Tarvittavien lainsäädännön muutosten valmisteluun tulee ryhtyä ripeästi” — liittyy valiokunnan lausumaehdotuksiin, joita tässä vielä sitten kerron. Ja valiokunta toteaa, että ”vaikka esitetty uudistus on odotettu ja kannatettava, tulee varhaiskasvatuksen kehittämistyötä jatkaa edelleen”.

Ja sitten me tehtiin tänne muutama muutos johtuen nimenomaan näistä perustuslakivaliokunnan esityksistä, ja sitten meillä on kaksi lausumaa täällä, luen ne teille: ”Eduskunta edellyttää, että lapsen tuen toteutumista ja resursointia varhaiskasvatuksessa seurataan ja sen pohjalta lapsen tukea koskevan sääntelyn muutostarpeista tehdään selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2024 loppuun mennessä, ja lapsen tuen säännösten kehittämistä jatketaan selvityksen esiin tuomien muutostarpeiden pohjalta selkeyttäen muun muassa tuen portaiden määrittelyä ja kriteereitä sekä inklusion tarkempaa määrittelyä ja toteuttamista.” Toinen lausuma kuuluu näin: ”Hallitus toteuttaa koko oppimisen tuen järjestelmän kokonaisuudistuksen koko koulupolulla varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle, jotta jokainen oppimisvaikeuksia kokeva ja tukea opinnoissaan tarvitseva saa tarvitsemansa tuen jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.” Ja todella, me kävimme tästä hyvän keskustelun tuolla valiokunnassa, ja kaikkihan olivat ehdottomasti sitä mieltä, että tämä tällainen lapsen tuki jo sieltä varhaiskasvatuksesta lähtien pitää toteuttaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

Tässä oli kuitenkin muutamia sellaisia yksityiskohtaisia kohtia, joista johtuen on sitten kaksi vastalauseetta. Täällä on kokoomuksen vastalause ja perussuomalaisten vastalause. Niistä sitten varmasti täällä kuuluu myöhemmin, mutta kiitos tässä vaiheessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen poissa. — Edustaja Kinnunen.

18.31 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Mitä varhaisemmassa vaiheessa lapsi saa tarvitsemaansa tukea ja apua, sitä vaikuttavampaa tuki on ja sitä paremmin se edistää lapsen hyvinvointia ja myönteistä kehitystä. Jokaisella lapsella on oikeus tarpeen mukaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen eli kolmiportaiseen tukeen nyt myös varhaiskasvatuksessa. Tähän suuntaan tukitoimia on monessa kunnassa jo kehitettykin perusopetuksen kokemusten pohjalta. On tärkeää huolehtia lasten sujuvasta siirtymisestä varhaiskasvatuksesta esi- ja perusopetukseen pienten lasten kouluun. Koulupolun alkua kannattaa kehittää kokonaisuutena, ja valiokunta ehdottaakin, että näitä tukitoimia tulee kehittää koko koulupolun varrella.

Tämän lain on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden elokuun alusta.

Lapsen on tarpeen ja oikeus saada yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti, kun tuen tarve ilmenee. Tukea tarjotaankin mahdollisimman matalalla kynnyksellä kaikille niille lapsille, jotka sitä tarvitsevat. Lapsen ja vanhempien tai huoltajien mielipiteitä kuunnellaan. Tuki toteutuu toivotulla tavalla kodin ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden onnistuneen vuorovaikutuksen kautta.

Perustuslakivaliokunta edellytti, että varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus tehdä hallintopäätös erityisen tuen lisäksi myös tehostetusta tuesta. Kun viranomainen perustelee päätöksensä, se osaltaan vahvistaa lapsen oikeusturvaa. Sivistysvaliokunta esittää hallituksen esitykseen tämän muutoksen.

Kiinnitimme samalla huomiota siihen, että mallista ei saa tulla liian byrokraattinen. Kun pyritään hallintomenettelyn sujuvuuteen ja mahdollisimman vähäiseen hallinnolliseen kuormittavuuteen, työntekijöiden työaika kohdentuu ja riittää varsinaiseen työhön eli lasten opetukseen, kasvatukseen ja tukemiseen. Henkilöstön liiallista kuormittumista tulee kaikkien uudistusten yhteydessä välttää. On tarpeen seurata tämänkin uudistuksen käytännön vaikutuksia.

Arvoisa puhemies! Perustuslakimme mukaan viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien lasten oikeudet turvataan lailla. Perustuslakivaliokunta pitää valitettavana, että tällaista sääntelyä ei sisälly tähän lakiesitykseen. Sivistysvaliokunnassa totesimme, että viittomakieltä käyttävien lasten oikeudet kannattaa huomioida varhaiskasvatuksessa erillisen lainvalmistelun kautta. Näin takaamme kaikkien kieli- ja kulttuuriryhmien oikeudet yhtäläisesti. Tehtävämme on turvata viittomakielisten lasten oikeus saada varhaiskasvatusta omalla äidinkielellään, joko suomalaisella tai suomenruotsalaisella viittomakielellä.

Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiomme myös siihen, että kaikki mukaan ottavan koulun eli inklusiivisen koulun ja kasvatuksen määrittely ei ole lainsäädännössä riittävän selkeä. Inklusioajatus kaikkien mukaan ottamisesta tuetusti on sinänsä kannatettava. Edellisessä opinahjossani esimerkiksi kehitysvammaiset nuoret osallistuivat tuetusti kaikkien mahdolliseen koulun toimintaan, mutta heillä oli toki oma kotiluokkansa, kotipesänsä. Vammaiset opiskelijat olivat aito osa kouluyhteisöä. Inklusion toteuttaminen ilman tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

kitoimia on sen sijaan lasten heitteillejättämistä. Joku lapsi tarvitsee rauhallisen pienryhmän suuren ryhmän sijaan. Nykyisiä, monella tavalla toteutettuja inklusiivisia toimintatapoja on syytä arvioida kriittisesti. Hallitus toki jo toimii tässä asiassa. Inklusiivisuutta täsmennetään Oikeus oppia -kehittämishjelman kautta. Pidän tätä erittäin tärkeänä. Väärin tai vailla laisesta ilman tukitoimia toteutettu inklusiio ei toimi peruskoulussa eikä myöskään varhaiskasvatuksessa. Inklusiivisuuden tarkempi määrittely on hyvä sisällyttää jatkossa varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin.

Arvoisa puhemies! Peruskoulusta tuttu kolmiportainen tuki tulee nyt myös varhaiskasvatukseen. Tuen portaiden tasoilla tulee voida siirtyä joustavasti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei tule olla se, että lapsi on ensin saanut alemmalle tasolle kuulunutta tukea — tulee toimia lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Samoja tukimuotoja voidaan tarvittaessa käyttää eri tasoilla siinä määrin kuin se on lapsen tarpeiden kannalta perusteltua.

Ehdotettu lainmuutos edellyttää toimintatapojen uudistamista. Tähän tarvitaan monipuolista koulutusta, työntekijöiden jatkuvaa oppimista. Pidän erittäin hyvänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja aluehallintovirastot aikovat järjestää koulutusta, tukimateriaalia ja ohjeistusta. Tämä tulee toteuttaa jo tulevan kevään aikana.

Arvoisa puhemies! Varhaiseen tukeen panostaminen on suuri lahja Suomen lapsille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkonen.

18.38 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Kinnunen käytti hyvin perusteellisen ja ansiokkaan puheenvuoron tästä teemasta. Tosiaankin meillä on tässä käsittelyssä äärimmäisen tärkeä lakiesitys, joka, niin kun olemme kuulleet, tuo tämän kolmiportaisen tuen varhaiskasvatukseen, esiopetukseen. Niin kuin tiedämme, kaikki ne sosiaaliset ongelmat, syrjäytymiskehitys ynnä muut, joista nyt puhutaan, lähtevät sieltä varhaisesta lapsuudesta, ja kaikki ne keinot, joilla voimme auttaa lapsia silloin, kun niitä ongelmia jo varhaislapsuudessa ilmenee, on otettava käyttöön, ja tässä on todella nyt selaisesta esityksestä kyse.

Käsittelimme tätä esitystä myös perustuslakivaliokunnassa nimenomaan tämän hallintomenettelyn näkökulmasta, ja niin kuin tässä edustaja Kinnunen hyvässä puheenvuorossaan totesi, niin toivottavaa on, että tästä ei tule liian byrokraattista mallia. Tiedämme, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat todella kuormitettuja, osaavia ammattilaisia, ja lastentarhanopettajia ja muita on todella vaikea sinne varhaiskasvatussyksiköihin saada, joten tämä on totta kai lähtökohta, että liian byrokraattinen tästä mallista ei saa tulla. Mutta kuitenkin, niin kuin tässä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja omassa esittelypuheenvuorossaan totesi, valiokunta oli tehnyt nämä vaaditut muutokset, jotka liittyvät ennen kaikkea tähän oikaisumenettelyyn tästä erityisen tuen päätöksestä. Siihen päätökseen on sitten mahdollisuus lapsen huoltajilla vaatia oikaisua aluehallintovirastosta, ja tämä oli se ehkä keskeisin muutosesitys, jota perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan esitti. Se on tietysti oikeusturvan kannalta ihan perusteltu, kun tällainen lakisääteinen velvollisuus ja oikeus kaikille lapsille varhaiskasvatuksessa nyt sitten tulee.

Todellakin toivon, että tällä näitä ongelmia pystytään ratkomaan ja tuomaan sitä kolmiportaista tukea lapsille, jotka varhaiskasvatustarpeisiin osallistuvat.

Nyt kun ikään kuin tämä käsite ”varhaiskasvatus” on meillä niin lainsäädäntöön kuin käytäntöönkin omaksuttu, niin olen monesti ajatellut tätä siitakin näkökulmasta, että onko

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

se koulumainen varhaiskasvatus nyt se tavoitetila ja lähtötila, vai pitäisikö kuitenkin sitten muistaa, että mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän lapsi tarvitsee hoivaa, välittämistä, aikuisia, jotka asettavat rajoja. Mielestäni tätä voidaan kyllä tarjota ihan tällaisissa perinteisissä ryhmiksissäkin ja myös muissa muodoissa kuin pelkästään sitten päiväkodissa, jossa lastentarhanopettajan johdolla sitten varhaiskasvatusta [Puhemies koputtaa] tarjotaan.

Mutta kaikin puolin erittäin kannatettava ja tärkeä lakiesitys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Vikman.

18.41 Sofia Vikman kok: Arvoisa puhemies! Kokoomus pitää kannatettavana, että varhaiskasvatustilaan tuodaan sääntelyä lapsen oikeudesta tukeen. Kokoomuksen valiokuntaryhmä kuitenkin vastalauseessaan katsoo, että hallituksen ehdottamassa sääntelyssä on täsmentämisen varaa aivan erityisesti kahden kohdan osalta:

Ensinnäkin varhaiskasvatustila edellyttää jo tällä hetkellä, että kunnan käytettävissä on oltava varhaiskasvatuksessa esiintyvää tarvetta vastaavasti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja. Erityisen tuen piiriin kuuluvilla lapsilla on nytkin ollut tarve ryhmään, jolla on erityisopettaja. Käytännössä hallituksen esitys kuitenkin jättää tuen järjestämisen varhaiskasvatuksen järjestäjän päätettäväksi. Tällöin se ei turvaa riittävästi yhdenvertaisuutta eikä sitä, että tuen portaista tulisi samanlaiset kaikissa kunnissa ja lapsi saisi tarvitsemansa tuen.

Lain tasolla on linjattava, mikä muutos tuessa tapahtuu, jos erityisen tuen päätös tehdään. Tämän vuoksi on perusteltua säätää myös siitä, että kun ryhmässä on erityistä tukea saava lapsi, on tässä ryhmässä oltava aina myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tämä on nyt jäämässä uupumaan, ja tähän olemme omassa vastalauseessamme esittäneet parannusta.

Toiseksi on tärkeää, että lainsäädännössä varmistetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan osallistuminen tuen tarpeen arviointiin. Hallituksen esityksessä on todettu, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuisi tuen tarpeen arviointiin tarpeen mukaan. Kokoomuksen valiokuntaryhmän vastalause sen sijaan lähtee siitä, että on perusteltua, että varhaiskasvatuksen erityisopettaja on aina mukana tuen tarpeen arvioinnissa — ei siis vain tarpeen mukaan vaan aina mukana tuen tarpeen arvioimisessa. Moninaiset käytännöt perusopetuksen kolmiportaisessa tuessa eivät saa toistua myös varhaiskasvatuksessa. Se tässä nyt on vaarana.

Meidän mielestämme siis varhaiskasvatustilan 15 d §:stä olisi pitänyt poistaa sanat ”tarpeen mukaan”. Kaikkien tukea tarvitsevien lasten tuen tarvetta arvioitaessa, suunniteltaessa ja muutettaessa on aina tarve varhaiskasvatuksen erityisopettajan erityispedagogiselle osaamiselle. Hän on varhaiskasvatuksessa ainoa, jolla on koulutus juuri varhaiskasvatuksen erityispedagogiikkaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Juuso.

18.44 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Olemme viime vuosina heränneet siihen, että meidän perusopetus on hätätilassa. Samaan aikaan, kun sinne muutama vuosi sitten tuotiin tämä inklusion periaate, koulutusjärjestelmään myöskin kohdistettiin mittavia säästötoimenpiteitä, ja käytännössä tämä meni niin, että kunnat säästivät perusopetuksesta. Pienem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

mät ryhmät tuotiin isoon ryhmään ilman sitä tukea, mikä heille olisi kuulunut. Pakkotilanteessa ilman rahaa näin tehtiin. Vaikeutena on myöskin ollut se, että ei ole ollut erityisopettajia rekrytoitavissa, elikkä varhaiskasvatuksen erityisopettajista on pulaa.

Nythän tämä kolmiportaisen tuen epäonnistuminen perusopetuksessa on johtanut siihen, että meiltä tosiaankin valmistuu perusopetuksesta oppilaita, jotka eivät osaa tyydyttävästi lukea, kirjoittaa tai laskea. Se on todella valitettavaa, ja toivon todellakin, että perusopetuksessa tämä asia saadaan kuntoon.

On hyvä, että näitä tukitoimenpiteitä ja kolmiportainen malli nyt toteutetaan, tai lain tasolla säädetään, myöskin täällä varhaiskasvatuksessa, koska tiedämme kaikki, että on erittäin tärkeää, että kaikki autismikirjon mahdolliset häiriöt, neuropsykiatriset häiriöt — ADD:t, autismit, ADHD:t ja niin edelleen — huomataan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, ja samoin myöskin kaikki oppimishäiriöt, jotta saadaan lapselle se tarvittava tuki tarpeeksi ajoissa, mikä myöskin sitten on edellytys sille, että hän pystyy perusopetuksessa olemaan muitten mukana eikä jää jälkeen opetuksessa ja edelleen sitten myöhemmin elämässään pärjäämään.

Siinä mielessä on mielestäni erittäin hyvä, että tämä lakiesitys tulee. Hiukan olen epävarma nyt siitä, miten meillä riittää koulutettua henkilöstöä siihen, että kunnissa tämä oikeasti pystytään toteuttamaan. Tässä on koulutuspaikkoja jonkin verran lisätty, mutta niitä on varmaan jatkossa pakko lisätä vieläkin enemmän, koska nämä, sanotaanko, autismikirjon häiriöt todennäköisesti pysyvät ainakin samalla tasolla kuin tähänkin asti.

Tässä lakiesityksessä perussuomalaiset esittivät asiantuntijalausuntoihin perustuen, että lakiin säädettäisiin, lakitasolle, että lapsella on oikeus pienryhmään tai erityisryhmään hänen sitä tarvitessaan, ja siitä valiokunnassa äänestettiin, mutta valitettavasti hallituspuolueet eivät kannattaneet tätä esitystä. Sen vuoksi jätimme tästä vastalauseen. Tässä vastalauseessa olemme tehneet lisäyksen myöskin siihen, miten tulee toimia silloin, jos huoltaja vastustaa päätöstä, miten siinä tulee toimia, elikkä että se silloin vietäisiin kunnan monijäsenisen toimielimen päätettäväksi.

Tässä näin lyhyesti. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Zyskowicz.

18.47 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa rouva puhemies! Arvoiset kansanedustajat! Päätin tässä yhteydessä puhua jonkin verran valtiosääntöjuridiikasta, kun nyt satuin olemaan paikalla odottamassa korona-aiheen käsittelyn jatkumista myöhemmin tänä iltana.

Suomen perustuslaki ei luonnollisestikaan sido pelkästään virkamiehiä ja tuomareita, vaan se sitoo myös lainsäätäjää, ja tämä on tietysti aivan oikein. Perustuslain yksi tarkoitus on suojata kansalaisten oikeuksia myös suhteessa lainsäätäjään. Tulkinta siitä, miten altaat raamit perustuslaki asettaa lainsäätäjän toiminnalle, on tietysti erittäin tärkeätä perustuslain tulkintaa. Meillä usein korostetaan, että on hyvä, että raamit ovat altaat, koska se korostaa kansalaisten nauttimien perusoikeuksien suojaa. Mutta jos raamit tehdään kovin altaiksi, niin silloin kärsii niin sanottu kansanvaltaisuusperiaate, joka on myös keskeinen periaate meidän perustuslaissa, eli se periaate, että lakien säätäminen kuuluu hallitukselle ja eduskunnalle. Myöhemmin puhumme lisää koronasta, ja itse ajattelen, että korona ja sen torjunnan vaatimat poikkeukselliset toimet ovat tuoneet hyvin esiin sen, miten altaat raamit meillä on erilaisten lakien säätämiselle, ja ainakin huomattavasti altaammat kuin niissä muissa maissa, jotka ovat oikeuskulttuuriltaan Suomeen rinnastettavia. Kuinka helppoa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

esimerkiksi koronapassista säätäminen on ollut muissa maissa Euroopassa, ja kuinka vaikeata se on ollut ja on edelleen Suomessa? Palaan siihen siis myöhemmin.

Mielestäni nykyinen perustuslain tulkintalinja on täysin ylikireä ja Suomen hallitukset, niin Rinteen—Marinin hallitus kuin edellinen hallitus ja varmasti seuraavakin hallitus, törmäävät jatkuvasti perustuslakiin. Meillä on maassa syvä rauhan aika, meillä on enemmistöhallitus, joka erikseen korostaa, että se pitää tärkeänä perus- ja ihmisoikeuksia. Kuitenkin tämä hallitus on antanut kymmeniä — kymmeniä — perustuslain vastaisia lakeja tälle eduskunnalle, ja tässä ei ole mukana koronaan liittyvää lainsäädäntöä. Eli koronaan liittyvän lainsäädännön pois laskien tämä Rinteen—Marinin hallitus on antanut eduskunnalle kymmeniä lakeja, jotka ovat olleet perustuslain vastaisia, puhumattakaan siitä määrästä lakiesityksiä, joiden kohdalla on jouduttu arvioimaan, kolkutellaanko nyt perustuslain raameja, vaikka sitten on todettu perustuslakivaliokunnassa, että tässä suhteessa on mahdolluttu näiden raamien puitteisiin.

No, nyt otin tämän nyt käsiteltävänä olevan asian vain esimerkiksi tästä perustuslakiin törmäämisestä. Eli meillä on nyt tässä lakiesitys, jonka perustuslakivaliokunta on todennut perustuslain vastaiseksi, siis yhdeltä osin perustuslain vastaiseksi. Luonnollisesti sivistysvaliokunta on korjannut tämän kohdan, ja näinhän tämä järjestelmä toimii, ja näin tämän tuleekin toimia. Mutta kun meillä hallitukset kymmeniä kertoja vaalikaudessa törmäävät perustuslakiin, antavat perustuslain vastaisia lakeja eduskunnalle, niin onko vika siinä, että meidän hallitukset, niin Sipilän hallitus kuin Rinteen—Marinin hallitus kuin seuraava hallitus, ovat täysin piittaamattomia perustuslain säädöksistä? Vai onko vika siinä, että meillä on hallinnossa täysin kyvyttömiä virkamiehiä laatimassa näitä lakiesityksiä? Vai onko vika siinä, että meidän tulkintatraditio on liian tiukka? Minun mielestäni ei ole epäilystäkään siitä, että meidän tulkintatraditio on aivan liian tiukka. En siis nyt ota kantaa nyt esillä olevassa lakiesityksessä olleeseen perustuslainvastaisuuteen, joka liittyy näihin hallintopäätöksiin ja jonka sivistysvaliokunta korjasi. Sen lisäksi perustuslakivaliokunta kiinnitti, kuten täällä on käynyt ilmi, huomiota eräisiin muihin näkökohtiin, jotka varmasti sivistysvaliokunta olisi voinut huomioida ihan itsekkin ilman perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Meillä Suomessa kehutaan sitä, että on se hienoa, että meillä tämä perustuslain tulkinta on näin kireätä. Pääministeri kehuu, ministerit kehuvat, kansanedustajat kehuvat, media kehuu, ja sanotaan, että näin me suojaamme suomalaisten perusoikeuksia. No, jokainen on voinut otsallaankin nähdä, että nimenomaan tämän koronan yhteydessä joidenkin perusoikeuksien suojaaminen on merkinnyt sitä, että toisten perusoikeudet on jätetty huomiotta, kun meillä ei tehdä riittävästi tätä perusoikeuspunnintaa. Esimerkiksi tällä hetkellä koronapassista mietitään, voidaanko rokottamattomia, joilla ei ole koronapassia, kohdella näin ja noin, eikä mietitä sitä enemmistöä suomalaisista, jotka ovat rokotettuja, ja heidän oikeuttaan elinkeinon harjoittamiseen, työhön, kulttuuriin ja niin edelleen. — Palaan siis korona-asioihin myöhemmin.

Se, että meillä jatkuvasti joka yhteydessä kehutaan, että on tosi hienoa ja tietysti hyvä asia, että meillä on tämä ylikireä perustuslakitulkinta, ei ole itse asiassa oikein. Siis tämä ei ole hyvä asia. Me kavennamme lainsäätäjän harkintavaltaa, me emme tee perusoikeuspunnintaa, me tuijotamme silmämme kipeiksi joidenkin suomalaisten tai kansalaisten perusoikeuksia ja emme anna painoa sitten toisessa punnuksessa olevien ihmisten perusoikeuksille. Minun mielestäni meidän nykyinen tilanne on aivan sairas, ja toivon, että yhä useampi heräisi huomaamaan, että tällä keisarilla ei todellakaan ole vaatteita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

18.54 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tekisi mieli kommentoida nyt edustajat Zyskowiczin puheenvuoroa — se oli hyvin mielenkiintoinen — niin pidän kuitenkin tämän puheenvuoron, jonka olin ajatellut. — Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on luoda varhaiskasvatukseen yhtenäinen lainsäädäntöpohja, jolla vahvistetaan ja selkeytetään lapsille annettavaa tukea, tuen järjestämisen periaatteita ja käytäntöjä sekä käsitteitä. Elikkä tarkoituksena on, että tukea tarvitsevia lapsia autetaan osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa nykyistä suunnitelmallisemmin jo käytössä olevin tukimuodoin siten, että jokaisella varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä ja oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea heti tuen tarpeen ilmettyä. Lisäksi pyrkimyksenä on luoda tuen nykyistä vahvempi jatkumo varhaiskasvatuksesta alkaen ja tarpeen mukaan edelleen esi- ja perusopetuksessa jatkuen. Tämä on pohja koko tälle hallituksen esitykselle ja erittäin kannatettavaa.

Nostan tästä muutaman kysymyksen, joihinka haluan erityisesti puuttua:

Tämä on meidän valiokunnan mietinnöstä: ”Varhaiskasvatustalakiin ei nykyisin sisälly selkeitä säännöksiä varhaiskasvatuksen järjestäjän velvollisuudesta varhaiskasvatuksessa annettavan tuen toteuttamiseen, mistä johtuen käytännöt tuen järjestämisessä ovat olleet kirjavat”, elikkä kun meillä ei ole selkeitä säännöksiä, tämän seurauksena lapset ovat olleet eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he ovat asuneet, ja sitä kautta he ovat sitten hyvin voisiko sanoa eriarvoisesti tätä tukea kukin itselleen saaneet. Tästä syystä sekä tämä lainsäädäntöesitys on saanut tukea asiantuntijoilta että myös sitten kun tätä mietintöä on kirjoitettu, sillä tämä tuo meidän lapset tasa-arvoisempaan asemaan näitten tukimuotojen saatavuuden osalta.

Nostan tässä muutaman erityiskysymyksen:

Esimerkiksi viittomakielisten lasten oikeudet eivät ole toteutuneet yhdenvertaisesti maassamme, ja tästä syystä olen erittäin tyytyväinen, että valiokunta on tähän kiirehtinyt viittomakielisten lasten oikeuksien toteutumista koskevan lakiesityksen tuomista eduskuntaan mahdollisimman pian. Me emme enää kiirehdi sen valmistelua, vaan me edellytämme, että tämä lainsäädäntö tulisi mahdollisimman pian eduskuntaan meidän käsiteltäväksemme.

Toinen lapsiryhmä, johonka haluaisin puuttua, joka liittyy lääkehoitoon ja johonka otimme kantaa, on ne lapset, jotka sairastavat esimerkiksi diabetesta: On ehdottoman tärkeää, että varhaiskasvatuksen henkilöstön osaaminen diabeteslapsen hoidon osalta on varmistettu kaikissa tilanteissa, ja tämän tulee näkyä myös varhaiskasvatuksen henkilöstön osaamisessa ja mitoituksessa. Tähän myös valiokunta otti kantaa, ja valiokunta pitää tärkeänä, että paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa annetaan tarvittavat määräykset lääkehoidosta huolehtimiseksi, ja lääkehoito tulee huomioida myös henkilöstön osaamisessa. Tältä osin tähänkin asiaan meidän valiokunnassa kiinnitettiin huomiota.

Nyt oikeastaan siihen, mitä edustaja Zyskowicz toi myös esille, kun täällä on kannettu huolta byrokratiasta tai hallintopäätöksen tekemisestä: Myös tähän asiaan paneuduttiin valiokuntamietinnössä, ja tämän perusteluna nimenomaan oli perustuslakivaliokunnan antama lausunto sivistysvaliokunnalle. Täällä valiokunnan mietinnössä todetaan: ”Valiokunta pitää tarpeellisenä huolehtia, että lapsen tuen tarpeen arviointiin voivat osallistua vanhemmat, lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset ja asiantuntijat. Jos tuen tarpeen arviointi edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten asiantuntemusta, tu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

lisi näiden osallistua arvioinnin tekemiseen varhaiskasvatuksen järjestäjän pyynnöstä.” Tämä käytännössä kertoo sitä prosessia, jonka pohjalta tehdään tämä arviointi ja jonka pohjalta tehdään myös mahdollinen tehostetun tuen päätös. Siltä osin tämä perustuslakivaliokunnan antama edellytys säätämisyjärjestykseen on minusta perusteltu. Käytännössä tämän arvioinnin — joka muutenkin tehdään — seurauksena tehdään hallinnollinen päätös, joka vahvistaa lapsen oikeutta saada ne tarvittavat palvelut, mitä tämän arvioinnin seurauksena hänelle pitäisi antaa, ja tämän seurauksena myös sitten vanhemmat tarvittaessa voivat tehdä muutosesityksen, jos he ovat tyytymättömiä tähän arviointiin, ja siinä mielessä näen, että tämä perustuslakivaliokunnan antama vaatimus on perusteltu.

Sitten täällä tuotiin huolta siitä, missä tilanteissa erityisopettajalla on oikeus ja mahdollisuus osallistua tuen arviointiin, ja tähän muun muassa näissä vastalauseissakin kiinnitettiin huomiota. Täällä kuitenkin valiokunta omassa mietinnössään korostaa, että ”erityisopettajan osallistuminen tuen arviointiin tulee nykyisen ja ehdotetun lain mukaan järjestää aina kun se on tarpeen”, ja täällä todetaan myös, että jos lapsi tarvitsee erityistä tukea ja erityisopettajan tukea, niin hänelle tulee sitä myös varhaiskasvatuksessa antaa.

Sitten vielä ihan lopuksi, arvoisa puhemies, haluan kiittää näistä lausumista, jotka myös yhteisymmärryksessä tänne on koko valiokunta yhdessä rakentanut ja tehnyt. Se tulee myös osaltaan vahvistamaan lasten perusoikeuksia varhaiskasvatukseen. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Risikko.

19.01 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Minä vielä kertaan tässä, kerron, mikä tämä kokoomuksen vastalause oli. Meidän vastalausehan koski sitä, että pitäisi varhaiskasvatuksessa vahvistaa erityisopettajan osallistuminen myös tuen tarpeen arviointiin, koska erityisopettajahan on juuri kouluttautunut siihen, että hän pystyy arvioimaan, minkä tyyppistä tukea lapsi tarvitsee. Kun me nyt kerran luomme tällaisen kolmiportaisen tuen myös varhaiskasvatukseen, niin on tärkeää, että myös asiantuntijat ovat arvioimassa sitä tarvetta. Sitten esitämme myös tässä vastalauseessa, että kun ryhmässä on erityistä tukea saava lapsi, niin tässä ryhmässä olisi oltava myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

No mitä sitten tulee tähän, mistä edustaja Kiljunen käytti hyvän puheenvuoron ja viittasi tähän lääkehoitokohtaan, niin meidän täällä nostimme ainoastaan diabeteslapsen, mutta pitää muistaa, että meillä on paljon pitkäaikaissairaita lapsia varhaiskasvatuksessa. Heillä on oikeus saada varhaiskasvatusta, eivätkä kaikki heistä ole sen kuntoisia, että olisivat jossain sairaalakoulussa tai sairaalaolosuhteissa, vaan he elävät aivan normaalia elämää ja heillä on oikeus saada varhaiskasvatusta. Mutta heillä on lääkehoitoja, mahdollisesti muita hoitoja, joita pitää huomioida, myös sen sairauden kulkua. Diabeetikkolapsikin on sellainen, että siellä saattavat yhtäkkiä verensokerit laskea, jos ei ole syöty riittävästi tai on liikuttu paljon ja niin edelleen, eli sitä osaamista kyllä tarvitaan. Täällä viitataan siihen, että pitää olla osaamista, mutta tässä yhteydessä haluan kiinnittää huomiota terveydenhuollon kanssa tehtävään yhteistyöhön, koska ei voi olettaa, että opettajat, jotka yleensä ovat kyllä ihan sellaisia supertalentteja ja monipuolisia, sitten vielä sitä terveydenhuollonkin osaamista omaisivat. Eli jos lapsi on pitkäaikaissairas ja hänellä on monipuolinen lääkitys, niin kyllä siinä pitää terveydenhuollon kanssa tehdä yhteistyötä.

Ja sitten vielä totean sen, että näiden tarpeiden taustalla, jotka sitten johtavat tähän tehostettuun tukeen ja yleensäkin tällaisiin tukimuotoihin varhaiskasvatuksessa, on hyvin paljon monenlaistakin ongelmaa. Yksi on nämä nepsy-lapset eli neuropsykologiset ongel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

mat, joita onneksi tänä päivänä pystytään hoitamaan. Diagnostiikka on kehittynyt, ja lääkehoitoja ja erilaisia hoitoja on tarjolla. Mutta niitä pitää sitten myöskin arvioida, missä vaiheessa niitä tarvitaan, ja sellaista niin kuin hoksnokkaa pitää siellä olla entistä enemmän näihin uusiinkin tautimuotoihin ja sairauksiin, jotta lapsi saa mahdollisimman pian ja varhaisessa vaiheessa asiantuntevaa apua. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.